

Henk Stoorvogel
en Eugène Poppe

Man zijn in de tweede helft

KokBoekencentrum Uitgevers • Utrecht

Ontwerp omslag: www.shortlife.nl
Vormgeving binnenwerk: Elgraphic
ISBN 978 90 435 3652 3
ISBN e-book 978 90 435 3653 0
ISBN audiobook 978 90 435 3654 7
NUR 707

www.kokboekencentrum.nl

© 2021 KokBoekencentrum Uitgevers, Utrecht

Alle rechten voorbehouden.

Uitgeverij KokBoekencentrum vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

INHOUD

Inleiding	7
DE WEG TERUG	13
Hoofdstuk 1 De weg terug	15
Hoofdstuk 2 Noodzakelijk lijden	33
Hoofdstuk 3 Schaduwboksen	45
Hoofdstuk 4 Heimwee	59
DE WEG NAAR BENEDEN	73
Hoofdstuk 5 De weg naar beneden	75
Hoofdstuk 6 Dienen	87
Hoofdstuk 7 Eren	101
Hoofdstuk 8 Delen	115
DE WEG NAAR HET LICHT	129
Hoofdstuk 9 De weg naar het licht	131
Hoofdstuk 10 Rituelen	143
Hoofdstuk 11 Ritmes	155
Hoofdstuk 12 Roeping	167
Verwerkingsvragen	181
Literatuur	188
Over Henk en Eugène	189

INLEIDING

Ik schrijf u, vaders, omdat ge hem hebt leren
kennen die er van het begin af is;
ik schrijf u jonge mannen, omdat ge
de boze hebt overwonnen.
Ik heb u geschreven kinderen, omdat ge
de Vader hebt leren kennen,
ik heb u geschreven vaders, omdat ge hem hebt leren
kennen die er van het begin af is;
ik heb u geschreven jonge mannen, omdat ge sterk zijt
en het woord Gods in u blijft en ge
de boze hebt overwonnen.

1 JOHANNES 2:13-14

Ergens midden in het leven van de man zit een grote knip. Er is een vóór, en er is een ná. We hebben er zelfs een woord voor: mannen gaan door hun midlifefase. Met dat woord bedoelen we de tussenfase in het leven van de man, waar hij van de eerste helft van zijn leven, grofweg de eerste veertig jaar, beweegt naar de tweede helft van zijn leven, grofweg de tweede veertig jaar.

Het fenomeen van de midlifefase komt bij mannen in alle culturen, in alle landen voor. Het is een ontwikkelingsfase in het leven van de man, waar niet aan te ontkomen is. Of nou ja, je kunt de midlifefase wel wegdrukken en ontkennen. Alleen is de kans dan groot dat de midlifefase transformeert tot een midlifecrisis. Vroeg of laat komen de vraagstukken en veranderende verlangens die diep vanbinnen weggestopt zijn, naar de oppervlakte. Aangezien een midlifecrisis de levens van mannen en hun omgeving diepgaand kan ontwrichten, is het van belang dat mannen hun

midlifefase welbewust – en het liefst met de nodige begeleiding – doorlopen. Hierdoor kan aan de ene kant veel schade worden voorkomen en aan de andere kant veel winst worden geboekt. Je komt er bijvoorbeeld achter dat het helemaal niet vreemd is dat je oude, vertrouwde werk plotseling niet meer de vervulling geeft die het altijd gaf. Je ontdekt ook dat het geen zin heeft om je vrouw in te ruilen voor een jonger exemplaar, omdat de vragen waar jij ten diepste mee zit helemaal niet te maken hebben met je vrouw, maar met jou. En als het goed is, zul je ontdekken dat het mooiste nog voor je ligt. *The best is yet to come*. Was de eerste helft van je leven rijk, avontuurlijk en mooi? Zet je dan maar schrap voor de tweede helft, die zal worden voorzien van een nieuwe gloed, nieuwe dieptelagen, nieuwe intensiteit.

Vier bronnen

Dit boek hebben wij geschreven vanuit vier grote bronnen. Ten eerste de bron van ons jarenlange intensieve werk met mannen. Door de jaren heen zijn wij met duizenden mannen op bijna alle continenten van de wereld op pad geweest in diep transformatieve reizen – de karakterweekenden. We hebben met honderden mannen van hart tot hart gesproken, hebben talloze levensverhalen gehoord en bij ontelbare mannen diepgaande verandering aanschouwd. Hierin hebben we steeds meer gevoel gekregen bij de thematiek waar dit boek over gaat: man zijn in de tweede helft. In ons persoonlijke werk met mannen hebben we hierin gouden lessen geleerd, die we graag met je delen.

De tweede bron is voor ons de Bijbel. De verhalen en het onderwijs vanuit de Bijbel vinden we eindeloos mooi. De Bijbel gaat niet alleen over God, maar ook, en misschien wel vooral, over mensen en hun God. Er is geen levensthema dat de Bijbel niet adresseert. En ook het thema van de tweede helft van de man komt in talloze vormen, in tal van verhalen en episodes in de Bijbel voor. Neem alleen al het citaat waarmee we deze inleiding openen:

Ik schrijf u, vaders, omdat ge Hem hebt leren kennen die er van het begin af is;
ik schrijf u jonge mannen, omdat ge de boze hebt overwonnen.
Ik heb u geschreven kinderen, omdat ge de Vader hebt leren kennen,
ik heb u geschreven vaders, omdat ge Hem hebt leren kennen die er van het begin af is;
ik heb u geschreven jonge mannen, omdat ge sterk zijt en het woord Gods in u blijft en ge de boze hebt overwonnen.

In deze paar oeroude regels zit het hele denken over de eerste en de tweede helft van de man vervat. Er zijn jonge mannen; dat zijn de mannen van de eerste helft. En wat doen jonge mannen? Zij strijden. Zij hebben energie, kracht en durf. Zij gaan de vijand tegemoet, zij veroveren bezet gebied, zij trekken de wijde wereld in om draken en reuzen te verslaan. De twee regels die de jonge mannen krijgen, bestrijken deze thema's precies: zij hebben de boze overwonnen, zij zijn sterk, zij houden zich vast aan oude waarheid, zij winnen.

De vaders daarentegen hebben God leren kennen. Waar de jonge mannen bezig zijn om de toekomst te veranderen, zijn de vaders bezig om hun leven te verbinden met het aloude begin. Groeien is terugkeren. De jongeman reist ver van huis, de vader vindt de weg terug naar huis. Bij de vaders gaat het ook niet om dóén, maar om zijn, niet om actie, maar om kénnen, niet om prestatie, maar om relatie. Het zijn subtiele, maar substantiële verschillen. Het zijn aparte werelden. En het bijzondere is: je begrijpt het pas als je het ziet. De tweede helft is iets dat je in zekere zin overkomt. Je kunt er weerstand aan bieden, maar het is als het wassende water van de naderende vloed: de muren van jouw zandkastelen worden vroeg of laat weggespoeld en dan zal het water je meevoeren naar de bron van haar bestaan.

Maar let ook op de middelste regel, daar noemt Johannes zowel de jonge mannen als de vaders 'kinderen'. Allemaal zijn we kinderen van één Vader. Allemaal zijn we welkom thuis. Daarom mogen we als jonge mannen vanuit vertrouwen de meest ontzag-

wekkende avonturen aangaan. Daarom hebben we als oudere mannen altijd een plek om naar terug te keren. Het gaat ons er niet om de mannen van de eerste helft tegen die van de tweede helft uit te spelen. Het ene is niet beter dan het andere; beiden zijn er. Dat is het gegeven. En beiden hebben hun eigen waarde en belang. Maar ook hebben beiden hun eigen dynamiek, hun eigen regels. Over de dynamiek en de manieren waarop je de tweede helft goed kunt leven, gaat dit boek.

Onze derde bron is de literatuur. Dit is geen Bijbelstudieboek. Dit is een levensboek. En de tweede helft van de man is niet alleen gesignaleerd en beschreven door Bijbelschrijvers of christenen. Omdat het een universeel, tijdloos gegeven is, zie je de thematiek door alle literatuur heen opduiken. Een verhaal dat we veel zullen gebruiken, is het heldenepos van Homerus, de *Odyssee*. Daarin aanvaardt de held, Odysseus, zijn reis naar huis. Het boek volgt Odysseus in zijn zoektocht naar de tweede helft van zijn leven. En zoals we kunnen leren van de verhalen vanuit de Bijbel, zo kunnen we ook leren van de verhalen van Homerus, of *De Kronieken van Narnia*, of de levensbeschrijvingen van mensen als Mandela, Moeder Teresa en Edith Eger.

Onze vierde en laatste bron zijn onze persoonlijke verhalen. Henk is drieënveertig, en een groentje in de tweede helft. Eugène is negenenzestig, en ervaren in de dynamiek en uitdagingen van de tweede helft. We vonden het kostbaar om vanuit deze beide perspectieven dit boek te schrijven. Het geeft een extra dynamiek en diepte aan het boek. Henk is de afgelopen vijf jaar bewust door het transitieproces van de eerste naar de tweede helft gegaan en kan van dichtbij vertellen waar hij daarbij tegenaan liep, wat het met hem deed en welke lessen hij heeft geleerd. Voor Eugène ligt deze overgang al bijna twintig jaar achter hem. Hij kan met een zekere beschouwing en rijping terugkijken en vanuit wijsheid delen hoe patronen en stappen in de tweede helft werken.

De opbouw van het boek

Dit boek is opgebouwd uit drie delen:

- De weg terug
- De weg naar beneden
- De weg naar het licht

Voor elk deel hebben we een verhaal gekozen van waaruit we de thematiek opbouwen. In het eerste deel staat het verhaal van Jezus over de verloren zoon centraal. We bespreken het belang en de dynamiek van noodzakelijk lijden, schaduwboxen en heimwee. In het tweede deel staat de geschiedenis van Zachheus centraal. Deze rijke tollenaar had zich verstopt in het dichte bladerdak van een vijgenboom en Jezus riep hem op om zijn verstoppiek te verlaten en naar beneden te komen. In dit deel bespreken we hoe kernwaarden in de overgang tussen de levenshelften gaan verschuiven, van bezit en welvaart vergaren naar delen, van relaties die draaien om jou naar eren, van groeien in macht en invloed naar dienen. In het laatste deel staat een bijzonder verhaal van David centraal – namelijk de keer dat hij er níét in slaagde te winnen van een reus. Deze ontluisterende gebeurtenis op het slagveld luidde een drastische verandering in de rol en roeping van David in, een verandering waar David maar moeilijk aan kon wennen. In dit deel bespreken we het belang van rituelen, ritmes en het vinden van een nieuwe roeping, om je te helpen de tweede helft van je leven goed in te richten.

Tweedehelftweekenden

Spreekt de thematiek van dit boek je aan en word je geraakt door de dingen die je leest? Dan moedigen we je aan om te overwegen deel te nemen aan een tweedehelftweekend van 4M. In deze weekenden nemen we groepen mannen mee op retraite in binnen- en buitenland, om de overgang van de eerste naar de tweede helft op een goede manier te maken.

Maar nu eerst het boek. We wensen je een bijzondere leeservaring toe, waarbij je de weg mag vinden naar de plek waar het allemaal begon, de weg terug naar huis.

DE WEG TERUG

LUCAS 15:11-32

Jezus zei: 'Iemand had twee zonen. ¹²De jongste van hen zei tegen zijn vader: "Vader, geef mij het deel van uw bezit waarop ik recht heb." De vader verdeelde zijn vermogen onder hen. ¹³Na enkele dagen verzilverde de jongste zoon zijn bezit en reisde af naar een ver land, waar hij een losbandig leven leidde en zijn vermogen verkwistte. ¹⁴Toen hij alles had uitgegeven, werd dat land getroffen door een zware hongersnood, en begon hij gebrek te lijden. ¹⁵Hij vroeg om werk bij een van de inwoners van dat land, die hem op het veld zijn varkens liet hoeden. ¹⁶Hij had graag zijn maag willen vullen met de peulen die de varkens te eten kregen, maar niemand gaf ze hem. ¹⁷Toen kwam hij tot zichzelf en dacht: De dagloners van mijn vader hebben eten in overvloed, en ik kom hier om van de honger. ¹⁸Ik zal naar mijn vader gaan en tegen hem zeggen: "Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ¹⁹ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners." ²⁰Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader. Zijn vader zag hem in de verte al aankomen. Hij kreeg medelijden en rende op zijn zoon af, viel hem om de hals en kustte hem. ²¹"Vader," zei zijn zoon tegen hem, "ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden." ²²Maar de vader zei tegen zijn knechten: "Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan, doe hem een ring aan zijn vinger en geef hem sandalen. ²³Breng het gemeste kalf en slacht het. Laten we eten en feestvieren, ²⁴want deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden." En ze begonnen feest te vieren.

²⁵De oudste zoon was op het veld. Toen hij naar huis ging en al dichtbij was, hoorde hij muziek en gedans. ²⁶Hij riep een van de knechten bij zich en vroeg wat dat te betekenen had. ²⁷De knecht zei tegen hem: “Uw broer is thuisgekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht omdat hij hem gezond en wel heeft teruggekregen.” ²⁸Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan, maar zijn vader kwam naar buiten en trachtte hem te bedaren. ²⁹Hij zei tegen zijn vader: “Al jarenlang werk ik voor u en nooit ben ik u ongehoorzaam geweest als u mij iets opdroeg, en u hebt mij zelfs nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. ³⁰Maar nu die zoon van u is thuisgekomen die uw vermogen heeft verkwanseld aan de hoeren, hebt u voor hem het gemeste kalf geslacht.” ³¹Zijn vader zei tegen hem: “Mijn jongen, jij bent altijd bij me, en alles wat van mij is, is van jou. ³²Maar we konden toch niet anders dan feestvieren en blij zijn, want je broer was dood en is weer tot leven gekomen. Hij was verloren en is teruggevonden.””

HOOFDSTUK 1

De weg terug

Muze, bezing mij de listige held, die lang over
de wijde wereld zwierf, nadat hij de machtige burcht van
Troje verwoest had. Van veel mensen zag hij de steden en
hij leerde kennen hun aard. Veel ellende doorstond hij
op zee, vechtend voor zijn leven en de terugkeer
van zijn vrienden.

HOMERUS, *Odyssee*

Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader.

JEZUS, OVER DE VERLOREN ZOON IN LUCAS 15

Twee wegen scheidde in het woud, en ik –
ik nam de weg die het minst bewandeld werd
en dat maakte een wereld van verschil.

ROBERT FROST

De tweede helft van het leven van de man begint met het vinden van de weg terug naar huis. Na het aangaan van de uitdagingen van de eerste helft van het leven, na het beleven van avonturen en het beklimmen van de maatschappelijke ladder, na het vinden van een partner en het grootbrengen van kinderen, heeft het leven zo zijn manieren om de man te helpen terugkeren naar huis, naar zijn hart, naar een nieuwe manier van leven. De eerste helft van het leven heeft zijn eigen schoonheid en vreugde. Toch is de ervaring van veel mannen rond hun veertigste dat zij door de jaren heen uit koers zijn geraakt, dat hun kompas herijkt moet worden, dat zij in zekere mate verdwaald zijn.

De eerste helft

Om de overgang naar de tweede helft goed te kunnen maken is het belangrijk de dynamiek en de waarde van de eerste helft te kennen. De man in de eerste helft van zijn leven lijkt op de jongste zoon uit het beroemde verhaal van Jezus in Lucas 15. Hij zei tegen zijn vader:

Geef mij het deel van de erfenis dat mij toekomt. (...) Niet vele dagen daarna pakte de zoon zijn spullen en ging op reis naar een gebied ver weg.

Vaak is deze tekst negatief uitgelegd, zo van: wat slecht van de zoon dat hij zijn erfenis vroeg en dat hij wegging van huis. Wat we hier zien is misschien niet zozeer slecht, maar veeleer natuurlijk. Dit is hoe het vaak gaat. Jonge mannen verlangen ernaar de wereld te verkennen, een plekje te zoeken dat bij hen past, te laten zien dat zij op eigen benen kunnen staan. Zoals

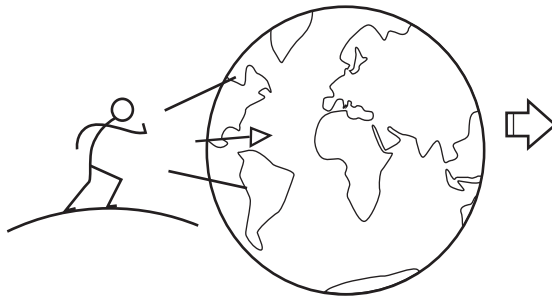
John Muir iconisch verwoordde: ‘De bergen roepen, en ik moet gaan.’

Op zoek naar een vaste plek

De grote wiskundige Archimedes geldt als de uitvinder van de hefboomwerking, waardoor met relatief weinig kracht zware objecten getild kunnen worden. Naar verluidt heeft hij gezegd: ‘Geef mij een plaats om te staan en ik verplaats de aarde.’ Dat is wat jonge mannen zoeken en dat is waar de verloren zoon naar op zoek was: een vaste plaats om te staan, zodat de wereld zoals die is een stukje in de gewenste richting verplaatst kan worden. Dit beeld laat echter ook zien dat de jonge man buiten de wereld staat. Vanaf zijn vaste plekje kan hij een hefboom installeren en proberen de wereld een beetje slimmer, beter, rechtvaardiger te maken.

In de levens van jonge mannen zijn een aantal vragen van belang. Zij willen weten: ‘Kan ik op eigen benen staan?’ ‘Ben ik in staat te zorgen voor mijn geliefden?’ ‘Ben ik sterk genoeg om avonturen te overleven?’ Waarden als avontuur, schoonheid en zelfstandigheid drijven de jonge man zijn ouderlijk huis uit. Hij slaat zijn vleugels uit om het leven te verkennen, de wereld te laten zien dat hij ertoe doet en zijn mannetje kan staan. ‘De zoon pakte zijn spullen en ging op reis naar een ver land.’

Vanuit deze drijfveren kan de jonge man het ver schoppen. Hij kan succesvol worden in zijn werk en veel geld verdienen. Hij kan een mooie prinses schaken en laten zien dat hij voor

Man in zijn eerste helft

haar en hun kinderen kan zorgen. Hij kan een plekje op planeet aarde veroveren en vanuit deze vaste plek invloed uitoefenen op zijn omgeving.

Thuisblijven

Toch zal niet elke man zich herkennen in de jongste zoon die de wijde wereld introk, op zoek naar avontuur en een vaste plek. Daarom vertelt het verhaal van Jezus nog over een andere zoon, de oudste. Deze zoon ging niet op reis, maar bleef thuis. Hij deed wat hem was opgedragen en diende zijn vader trouw. Hij lijkt de ideale zoon. Toch blijkt zijn ware aard wanneer de jongste zoon na zijn omzwervingen thuis komt. Hij weigert thuis te komen en mee te vieren. Hij blijft buiten. Dat buiten blijven laat zien dat hij eigenlijk al die tijd nooit binnen is geweest. De vader verliest aan het begin van het verhaal zijn jongste zoon. Het slot van het verhaal laat zien dat hij zijn oudste al die tijd al kwijt was.

De oudste zoon lijkt keurig. Hij leeft het leven zoals het hoort en kleurt binnen de lijntjes. Maar vanbinnen gebeurt er veel. Let maar eens op de manier waarop hij zijn jongste broer beschuldigt: 'Nu die jongste zoon van u gekomen is, die uw leeftocht heeft verslonden met hoeren.' Hij noemt zijn broer niet 'mijn broer', maar 'die zoon van u'. Hij heeft zich vanbinnen losgemaakt van zijn broer. Daarbij spreekt hij in dierlijke termen over hem: 'die uw leeftocht heeft *verslonden*'. En volgens de oudste broer had zijn broer zich ingelaten met 'hoeren', terwijl het verhaal dat nergens zegt. In het hoofd van de oudste broer had de jongste zich overgegeven aan orgies en seksfeesten. Maar dit bestond alleen in het hoofd van de oudste broer, en zegt wat over zijn gedachten en hart. De oudste zoon heeft het ouderlijk huis nooit verlaten, maar is in hart en gedachten de wereld over gereisd en heeft zich van binnen ingelaten met een wereld die niet beter is dan de wereld die zijn jongere broer heeft verkend.

Twee manieren om te verdwalen

Het lijkt wel alsof er twee manieren zijn om te verdwalen, maar beide keren beland je ver van huis. Je kunt, als de jongste zoon,

kiezen voor de weg van avontuur, het veroveren van een vast plekje op planeet aarde en het verkennen van de wijde wereld, of je kunt, als de oudste zoon, kiezen voor de weg van controle, het verdienen van liefde en respect en sublimatie van je diepste verlangens. Maar in beide gevallen heb je het nodig de weg terug te vinden naar thuis.

Welke route je als jonge man ook gevolgd hebt, de nette route of de avontuurlijke, altijd komt er het moment dat je wordt ingehaald door de realiteit van het leven. Voor de jongste zoon komt er altijd een hongersnood. En voor de oudste zoon geldt: de jongste zoon komt altijd thuis.

Er is altijd een hongersnood

Het verhaal zegt: als hij – de jongste zoon – alles er heeft doorgebracht komt er een zware hongersnood over dat gebied. Onheil komt nooit alleen, zegt het spreekwoord. Dat is wat we hier ook zien. Het is van tweeën één: de jongste zoon heeft zijn ‘vermogen’ erdoorheen gejaagd. Dat is iets dat ín hem is gebeurd, zoals dat ook bij ons kan gebeuren. De jonge man smijt met zijn krachten, heeft tomeloze energie, kan alles aan. Vroeg of laat raak je echter door je reserves heen. Een verkwistende levensstijl kun je niet eindeloos volhouden. En vaak is het juist op dát moment dat er een hongersnood toeslaat. Terwijl jij net niet in je goeden doen bent, slaat het noodlot toe, of neemt de druk toe en je vaste plek begint opeens te wankelen onder je voeten. Het is wanneer de crisis van buiten gepaard gaat met een crisis van binnen, dat de jongste zoon wordt stilgezet en wordt gedwongen te reflecteren op zijn leven. Dit is vaak de opmaat naar het toeleven naar de tweede helft.

De oudste zoon kan nu zeggen: ‘Ik heb niet met mijn krachten gesmeten, ik heb alles keurig gedaan. Ook heb ik niet te maken gekregen met een hongersnood. Bij mij gaat het prima.’ Dat kan allemaal zo zijn, maar de oudste zoon zal gaan ervaren dat de jongste zoon thuiskomt en met genadevol feest wordt verwelkomd. En plotseling beseft de oudste zoon wat hij al die jaren heeft gemist: ‘Die zoon van u, die uw leeftocht heeft verslonden

met hoeren!’ Zelf heeft de oudste zoon nooit feestgevierd. Hij heeft de bloemetjes niet buiten gezet, geen verre landen verkend, geen draken verslagen. Hij was van saaiër stof geweven, en komt nu met een schok tot het besef dat de helft van zijn leven er al op zit en er misschien geen tweede kansen meer komen. De ervaring van de barmhartigheid van zijn vader jegens zijn broer en het besef van alles dat hij gemist heeft door zijn weg in het leven te kiezen, maakt de oudste zoon ‘woedend’. Vanbinnen stormt het en hij blijft buiten. Ook hij ervaart een crisis vanbinnen, en sluit zichzelf daardoor af van het feestmaal buiten. Zijn innerlijke crisis maakt dat hij kiest voor zelfverkozen honger.

Motor, minnares, make-over of meltdown van geloof

Wat doet de man op de drempel van de tweede helft van zijn leven? Zal hij terugkeren naar huis, of kiest hij een weg die hem verder van huis zal voeren? Er zijn allerlei vluchtwegen die de man op de drempel van zijn tweede helft kan volgen. Zo zijn er veel mannen die dan opeens een motor kopen, of iets anders stoers. Op hun veertigste gaan ze de avonturen beleven die ze de jaren daarvoor hebben gemist. Ze kleden zich in leer en trekken er in nieuwe stoerheid op uit. Andere mannen zoeken hun toevlucht bij een minnares. Hun vrouw voelt ‘gewoon’, de eigen relatie ‘sleets’. Het zijn de oude rondjes over de welbekende paadjes. De oudste zoon vindt dat hij nu lang genoeg heeft geleefd zonder feestjes. Nu is hij een keer aan de beurt. Dan misschien niet met hoeren, maar dan toch met een minnares, iemand die echt weet hoe hij zich voelt. Het tragische is alleen dat de minnares geen oplossing is voor zijn probleem, want het probleem was niet zijn vrouw, maar zat binnenin hem.

Andere mannen gaan voor een make-over; zij verschijnen opeens met nieuwe, hippe kapsels of trainen zich ongans in de sportschool. Zij zoeken een tweede jeugd in uiterlijkheden en zetten alles op alles om na hun veertigste de man te worden die zij graag op hun twintigste hadden willen zijn. Het tragische is alleen dat de jeugd al uit hun lijf verdwenen is en hun lichaam een ‘tweedehelftlichaam’ geworden is. Het hoogst haalbare is

nog om kampioen te worden bij de veteranen of de senioren.

Ook zijn er in deze fase van hun leven veel mannen die hun geloof verliezen. Jarenlang hebben ze, net als de oudste zoon, keurig in de kerkbanken gezeten. Zij hebben op zondagochtend nooit de mountainbike van stal gehaald, nooit te veel bier gedronken, nooit te veel lol getrapt. Maar wat heeft het hun gebracht? Diep vanbinnen kan de woede gaan opwellen. ‘Wat heb ik al die jaren gemist?’ En: ‘Wat heeft het geloof en al die kerkgang me eigenlijk gebracht?’

Het is een moment van de waarheid voor zowel de jongste als de oudste zoon, zo op de drempel van de tweede helft van hun leven. Robert Frost verwoordt het in zijn bekende gedicht over de twee wegen als volgt:

Twee wegen scheidden in het woud, en ik –
ik nam de weg die het minst bewandeld werd
en dat maakte een wereld van verschil.

De cyclus van de reis van de held

De gelijkenis van de verloren zoon vertelt het verhaal van de held, degene die de roep beantwoordt en het avontuur aangaat, en het verhaal van de anti-held, degene die kiest voor controle en veiligheid. Beiden worden geconfronteerd met een crisis, beiden komen voor de keuze te staan of zij terugkeren naar huis of niet. De held is bereid de weg naar huis te aanvaarden, de anti-held blijft buiten en mist het feest. De weg van de hoofdpersonen in de gelijkenis van de verloren zoon komt opvallend overeen met de cyclus van de reis van de held zoals die in de literatuur wordt weergegeven. Overigens bestaat deze cyclus van de reis van de held niet alleen in de literatuur. In onze begeleiding van mannen, en onze eigen ervaring, komt deze cyclus keer op keer terug in de realiteit van het leven.

1. Het gewone thuis. Het verhaal van de held begint thuis. Alles is vredig en goed. De jongste en de oudste zoon draaien lekker mee in het boerenbedrijf van hun vader. De hobbits ge-